Ara Pirineus 26/01/21

La muntanya, un petit país superpoblat?

Alfred Pérez-Bastardas

4 min

Les coses són com son i ningú pot establir com a certes les coses que no son, per això quan diem que la Cerdanya és una comarca superpoblada no és exactament veritat si parlem en termes generals. Ara bé, si diem que és força poblada en moments concrets, com els caps de setmana, festes, vacances d'estiu, Setmana Santa, ponts destacats del calendari, etc. aleshores és bastant encertat, és a dir cert.

Nosaltres voldríem -diuen uns- que la comarca tingués un nivell de públic, o de densitat demogràfica, prou regular tot l'any i tots els dies de la setmana per no dependre dels fluxos d'anar i venir que proporcionen els dies de vacances i ponts de l'àrea metropolitana i vallesana o manresana, o lleidatana. Però aquests condicionants venen emmarcats principalment des de fa temps per la condicionalitat de les vies establertes de fa segles i que la principal ha quedat millorada pel túnel dit del Cadí. Això ha permès que el flux viari s'hagi incrementat extraordinàriament d'ençà el 1984, data d'obertura del forat per sota el Moixeró.

Aquesta situació ha desdibuixat la Cerdanya com a comarca tranquil·la i l'ha transformada en més poblada en moments crítics (caps de setmana i vacances) o mig despoblada la resta de la setmana. Qui vingui a comprovar aquesta situació pot trobar un petit país pirinenc mig buit o quasi superpoblat i aquesta situació en certa manera conflictiva desdibuixa la comarca de la tradició natural que tenim d'ella.

Ara bé, podem esmenar aquest reduccionisme demogràfic? Tenim capacitat d'esmenar la vinguda o la baixada de residents en moments concrets. Si no ho ha aconseguit la pandèmia, molt menys ho aconseguirem amb mesures imposades... Ens cal, doncs, repensar com podem arbitrar un conjunt de mesures que trenquin aquesta situació. Sobre els habitants de les segones residencies s'ha escrit molt però ara no podem esmenar una política emmarcada en la construcció de cases en grans pletes que superen en escreix els petits poblets, que trenquen l'harmonia urbanística i propicien un conjunt de complexos de vacances obertes uns quants dies l'any. Aquesta realitat ja no hi som a temps de canviar-la. L'únic que pot passar és que quan els propietaris primers de les segones residències es facin vells i ja disminueixi la seva arribada a la Cerdanya, siguin els fills o altres que ja no tinguin "esma" per anar pujant cada setmana i es plantegin una vida més lligada, vull dir estroncada, en treball i esbarjo permanent dins de la comarca. Podrà disminuir aquesta nova situació el flux de pujar i baixar? Trigarem anys a veure-ho? Probablement, i no serà tampoc satisfactori del tot ni molt menys.

Per què? Perquè a la Cerdanya no hi haurà una infraestructura econòmica capaç de recollir i estructurar una bona part d'aquests ciutadans que es vulguin quedar a viure permanentment a la Cerdanya? Cal un Pirineu en xarxa, que permeti quedar-s'hi a viure amb normalitat sanitària, d'infraestructures, de negocis, d'ensenyament i de lleure.

Catalunya va desencadenar durant el segle XVIII i XIX en el fet que una massa important d'habitants deixés els masos i es traslladés a Barcelona per viure-hi, estudiar-hi, fer-ne negocis i instal·lar-s'hi.

La ruralitat comarcal s'estava canviant, la fil·loxera, el canvi industrial, la pobresa en molts casos dels pobles muntanyencs, la industrialització de Barcelona, Terrassa, Sabadell, etc. van propiciar un canvi demogràfic important. L'excursionisme muntanyenc va, però, propagar anar a veure el país, a redescobrir el patrimoni, però el país rural baixava a ciutats; els carnissers de Cerdanya, els vinyataires de comarques tarragonines, els que esporgaven els plàtans de Barcelona, els vaquers, els transportistes, els fabricants de mantega de l'Alta Cerdanya que comerciaven amb les ciutats barcelonines, etc. Més de la meitat dels habitants de Barcelona no són fills de Barcelona, sinó de pobles i comarques d'arreu de Catalunya.

Pot produir-se aquest fenomen a l'inrevés a la Cerdanya? No ho veurem per comprovar-ho. Però podria ser un canvi d'estructura econòmica i demogràfica. I això pot passar en ple segle XXI.